

RAAM OP RUSLAND / JAARVERSLAG 2018-2019

Foto Oleg Klimov

VAN WEBSITE NAAR KENNISCENTRUM

0. LAATSTE JAAR STARTSUBSIDIE.

Sinds begin 2019 staat RaamopRusland op eigen benen. Per 1 maart 2019 is er een einde gekomen aan de startsubsidie, die het ministerie van Buitenlandse Zaken in 2016 voor drie jaar in het vooruitzicht stelde en intussen ook grotendeels heeft uitgekeerd. Dit jaarverslag 2018-2019 staat dan ook in het teken van een zoektocht naar oude én nieuwe partners.

Tegelijkertijd zijn we verder gegaan met onze reeds in 2017 ontvouwde plannen om RaamopRusland te verbreden tot een expertplatform, dat niet alleen via zijn website naar buiten treedt maar ook met een eigen onderzoeksagenda werkt.

Op deze manier levert RaamopRusland een bijdrage aan de instandhouding van een elementair kennisniveau over Rusland, Oekraïne en andere voormalige Sovjetrepublieken en de menings- en beleidsvorming in Nederland zelf. De ontwikkelingen in Oost-Europa zijn van dien aard dat Nederland het zich niet kan veroorloven zijn kennisinfrastructuur te verwaarlozen.

Omdat er formeel op 1 maart 2019 een einde is gekomen aan de startsubsidie van het departement, bestrijkt het jaarverslag dit keer geen strikt kalenderjaar maar een iets ruimere tijdsspanne van veertien maanden: te weten de periode van januari 2018 tot maart 2019, het eindpunt van de startsubsidie van de rijksoverheid. Bovendien kijkt het jaarverslag ook terug op de hele periode tussen 2016 en 2019.

1. RUSLAND NA TWEE DECENNIA POETIN.

Rusland is van oudsher een maatschappij die wordt gekenmerkt door een grote kloof tussen de staat en de burger. Die tweedeling bestaat nog steeds. Tussen regering en individu is weinig middenveld voorhanden. Toch zijn er wel degelijk aanzetten tot een *civil society* te bespeuren.

Maar omdat de politiek in engere zin niet toegankelijk is voor veel burgers, ontwikkelt die *civil society* zich rond bredere maatschappelijke thema's, zoals burgerrechten, minderheden, corruptie, milieu en duurzaamheid, stadsvernieuwing, gezondheidszorg, verkeer en vervoer. Met andere woorden: in het politieke domein heerst stagnatie, de samenleving daarentegen is dynamisch. Het eerste heet in Rusland stabiliteit, het tweede wordt gezien als ongewis en in potentie ook gevaarlijk.

Ondanks het feit dat de Russische staat nu al bijna twee decennia door Vladimir Poetin wordt beheerst, is er geen zinnig woord te zeggen over vraag of die politieke stabiliteit in Rusland komende jaren standhoudt. Als er hoekstenen wegvallen uit het hegemonale systeem, dat het Kremlin sinds 2000 heeft gebouwd, kan de verticale machtsstructuur labieler blijken te zijn dan nu nog voor mogelijk wordt gehouden. Het omgekeerde is ook denkbaar. Juist omdat de samenleving zich losser van de staat ontwikkelt, zal het politieke establishment geneigd zijn zich te consolideren. Het in kaart brengen en analyseren van de dynamiek op het niveau van de burgersamenleving en haar wisselwerking met het politieke domein der staatsmacht is dan ook een cruciaal instrument om het huidige Rusland beter te begrijpen én ons voor te bereiden op verschillende toekomstscenario's.

Dat is ook voor het Westen noodzakelijk. De invloed van Rusland strekt zich immers uit tot ver buiten de eigen grenzen die deze staats sinds 1991 heeft. Europa en Nederland worden nu met die assertieve buitenlandse politiek van Rusland geconfronteerd.

De veranderende band tussen Europa en Verenigde Staten en de Brexit hebben gevolgen voor het vredes- en veiligheidsbeleid en dus ook voor de continentaal Europese betrekkingen met Rusland. De Europese Unie moet zich buigen over de vraag welke rol Rusland in Europa wil spelen.

Het geringere belang van de Trans-Atlantische en Angelsaksische allianties en opwaardering van het belang van continentaal Europa raken Nederland bij uitstek. Er is geen verbetering waarneembaar in de bilaterale betrekkingen tussen Nederland en Rusland, althans niet op statelijk niveau.

Tegelijkertijd blijven de financiële en commerciële banden onverminderd sterk. Na China en Duitsland is Nederland de derde handelspartner voor Rusland. Nederland is nog altijd een aantrekkelijk juridisch vestigingsland voor Russische bedrijven en ondernemers. En Den Haag is de plaats waar internationale organisaties zijn gevestigd, waarin ook Rusland deelneemt.

2. ORIËNTATIE.

RaamopRusland heeft zijn taakopvatting in 2018 verder aangescherpt. Dat heeft ons veel tijd en energie gekost. Het voornemen om het platform te verbreden, heeft niettemin al vruchten afgeworpen. Onze inzet om een kenniscentrum te zijn dat niet alleen bijdraagt aan analytische kennis over en dialoog met Rusland en andere staten uit de voormalige Sovjet-Unie, maar ook relevant is voor de menings- en beleidsvorming in Nederland, heeft in 2018 de volgende resultaten opgeleverd.

a) Academische inbedding.

Medio september 2018 zijn RaamopRusland en het Department of Russian and Eurasian Studies van de Universiteit Leiden een 'alliantie' aangegaan. Met deze structurele samenwerking willen RaamopRusland en Universiteit Leiden de verbinding tussen academisch onderzoek en actualiteit een steviger fundament geven.

De alliantie heeft twee doelen. We willen wetenschappelijk onderzoek voor een breder publiek in Nederland toegankelijk maken. Verschillende medewerkers van de Universiteit Leiden leveren regelmatig inhoudelijke bijdragen aan RaamopRusland. Omgekeerd helpen wij de universiteit met onze kennis. Bovendien heeft de website sinds medio 2018 een speciale plek gereserveerd voor bachelor- en masterscripties. Studenten van alle universiteiten in Nederland kunnen zo hun werk in bredere kring verspreiden.

Daarnaast kunnen we studenten enthousiasmeren voor Russische en Euraziatische thematiek en hen helpen om zich via algemene stageplaatsen en concrete projecten beter te oriënteren op hun kansen op de arbeidsmarkt. Zie ook 4a.

Los van deze samenwerking met de Universiteit Leiden is RaamopRusland in 2018 ook gaan onderzoeken of het bijdragen kan leveren aan de curricula van andere opleidingen in Nederland. Enkele (overheid)instellingen hebben van hun belangstelling laten blijken.

Foto Oleg Klimov

b) Eigen onderzoeksagenda.

RaamopRusland is in 2018 begonnen met een eigen onderzoeksagenda. Centraal daarin staat de ontwikkeling van een *civil society* in-statu-nascendi en haar invloed ten tijde van de mogelijk laatste ambtstermijn van president Vladimir Poetin. De Russische regering weet dat haar top down beleid, inherent aan de verticale machtspiramide, tot tegenstand kan leiden. Denk aan het protest van vrachtwagenchauffeurs tegen de kilometerheffing, aan de weerstand van bewoners van sociale volkshuisvesting tegen sloop- en nieuwbouwplannen en aan de commotie die de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd oproept. Denk ook aan de opkomst van plaatselijke initiatieven die zich bekommeren om meer burgerparticipatie en een duurzamere leefomgeving.

Deze maatschappelijke participatie daagt de staatsmacht weliswaar niet op politiek niveau uit, maar geeft de burger wel de kans om zich te uiten in de openbare ruimte en beperkt zo de speelruimte van

de overheid. Op lokaal niveau begint de Russische burgerij de atomisering, die voortkomt uit de Sovjettijd, achter zich te laten. De staat kan dit middenveld negeren – en doet dat vaak ook – maar geeft daarmee ook de strijd om hart en verstand van juist het actieve deel der bevolking op. De historische ervaring leert dat ze zich dat kan veroorloven. Maar daarmee is niet gezegd dat de civil society in Rusland geen toekomst heeft.

De meeste westerse denktanks richten zich vooral op de macropolitiek en -economie, het buitenlandse beleid en de geopolitieke gevolgen. Als we Rusland louter blijven begrijpen via de lens van de (militaire) machtspolitiek, dan doen we Rusland én Nederland echter te kort. Die eenzijdige benadering miskent de nieuwe realiteiten en verleidt ons tot het maken van verkeerde keuzes. RaamopRusland probeert die lacune zoveel als mogelijk op te vullen. We hebben daartoe begin 2019 een driejarenplan opgesteld, waarvoor we financiële partners bij de rijksoverheid en/of non-gouvernementele instellingen hopen te vinden.

c) Menings- en beleidsvorming.

Met enige regelmaat hebben medewerkers van RaamopRusland in 2018 hun kennis over en kijk op Rusland gedeeld, niet alleen met de redacties, lezers, luisteraars en kijkers van de (massa)media maar ook met bestuurders en medewerkers van de rijksoverheid.

In maart 2018 heeft het platform een 'ongevraagd advies' gegeven aan minister Stef Blok van Buitenlandse Zaken, die kort daarvoor was aangetreden als opvolger van afgetreden bewindsman Halbe Zijlstra. In april heeft RaamopRusland, op uitnodiging van het ministerie, een presentatie gehouden voor een groep (hoge) ambtenaren van het departement. RaamopRusland is enkele malen uitgenodigd door de Commissie buitenlandse Zaken van de Tweede Kamer en individuele parlementariërs.

Boris Nemtsov, vermoord in 2015. Foto Oleg Klimov

d) Website.

De website van RaamopRusland is het belangrijkste podium gebleven waarop onze werkzaamheden zich uitkristalliseren. Sinds 2016 hebben we een grote schare auteurs uit binnen- en buitenland weten te interesseren een bijdrage te leveren. Die groep is in 2018 verder uitgedijid.

3. KWANTITATIEVE RESULTATEN.

De website van RaamopRusland heeft drie pijlers: dagelijkse actualiteiten, analyses van relevante gebeurtenissen en ontwikkelingen en discussiestukken over langer lopende processen. De redactie probeert via links zoveel mogelijk te verwijzen naar originele bronnen of artikelen. Via een wekelijkse nieuwsbrief en sociale media wordt het publiek op de hoogte gehouden van de nieuwe bijdragen.

In cijfers uitgedrukt zijn de tot nu toe bereikte resultaten als volgt samen te vatten.

a) Productie website.

In bijna drie jaar tussen de lancering eind april 2016 en het slot van de startperiode in maart 2019 heeft Raam op Rusland via zijn eigen website een tekstcorpus van ruim 800 artikelen opgebouwd. Geen van deze artikelen was eerder in een Nederland (massa)medium verschenen. In 2016 publiceerden we in de acht maanden van onze lancering ruim 200 artikelen, in 2017 circa 300 artikelen. In het slotjaar van begin 2018 tot maart 2019 verschenen in veertien maanden ongeveer 310 artikelen. De artikelen worden gemiddeld door 1500 à 2000 bezoekers gelezen. Het best gelezen artikel in 2018 trok ruim 34.000 lezers. Opvallend is dat artikelen een 'lang leven' leiden en het leesgedrag niet alleen wordt bepaald door actualiteit. Oude artikelen kunnen weer actueel worden.

b) Bereik website.

De website heeft tot nu toe het aantal gebruikers jaarlijks met circa 40 procent zien toenemen. In de bijna drie jaar sinds de lancering in april 2016 trok de website circa 320.000 unieke bezoekers. Er zat vanaf het begin een stijgende lijn in. In de laatste acht maanden van 2016 bezochten 50.000 gebruikers de website. In 2017 trok de site ongeveer 105.000 bezoekers. In 2018 was dat aantal gegroeid tot 145.000. Tot eind februari 2019 consolideerde het bezoek zich rond dit laatste niveau. Van begin 2018 tot maart 2019 bereikten in 14 maanden meer dan 167.000 unieke gebruikers de website. Bijna twee-vijfde (63.000) daarvan is herhaalbezoek, hetgeen wijst op loyaliteit. De inhoud van de website komt via verschillende kanalen tot de potentiële gebruikers: rechtstreeks via de site zelf, via het Twitter-kanaal, via de Facebook-pagina en via het LinkedIn-account. De website van RaamopRusland is gerankt door Google en Bing. Google heeft meer dan 2700 pagina's geïndexeerd, Bing ruim 2300 pagina's.

c) Publiek website.

Bijna een derde (30%) van de unieke bezoekers in de periode van januari 2018 tot maart 2019 bereikte de website via een zoekmachine, ruim een kwart (26%) bezocht de website rechtstreeks, een vijfde werd door een campagne (11%) of sociale media als Facebook en Twitter (7%) op de website van RaamopRusland geattendeerd.

De meeste bezoekers (57,8%) komen binnen via een van de dossiers binnen, 17% meldt zich allereerst via de homepage en 7,7% leest primair een actueel nieuwsbericht. De populariteit van de rubrieken spoort hiermee. Met 2,8% lopen de debatten hierbij achter. Dat kan liggen aan de geringere nadruk die het debat op de site het laatste jaar heeft gekregen.

De meeste gebruikers zitten in Nederland: van begin 2018 tot maart 2019 ruim de helft (56,4%). De website wordt ook goed bezocht door belangstellenden uit de Verenigde Staten (8,2%), België (5,5%), Verenigd Koninkrijk (4,2%), Rusland (4,1%) en Duitsland (3,4).

Een meerderheid (52%) van de bezoekers gebruikt een desktopcomputer en een derde (35%) een smartphone en een tiende (11%) een tablet.

Afgaande op onze permanente volgers via Facebook ('fans') trekt RaamopRusland meer mannen (61%) dan vrouwen (37%). De meeste fans zijn tussen 25 en 34 jaar oud (15% onder de mannen, 10% onder de vrouwen) gevolgd door de groep 55 tot 64 jaar ((13% mannen, 6% vrouwen). Circa 75% komt uit Nederland, ongeveer 9,5% uit België en bijna 6% uit Rusland en Oekraïne. Nederlands is van bijna 61% de primaire taal, Engels wordt gebruikt door 21% en Russisch door 5%.

d) Russischtalige site.

Een deel van de artikelen op de website is in zijn oorspronkelijke Russische variant beschikbaar. Sinds eind 2018 zijn we bezig de presentatie van deze Russischtalige publicaties te verbeteren. Zie ook 5c

e) Sociale media.

RaamopRusland is aanwezig op de belangrijkste sociale media: Twitter, Facebook en LinkedIn. Vooral via Twitter en Facebook bereiken we ons jongere publiek in binnen- en buitenland.

f) Nieuwsbrief.

Belangstellenden kunnen zich (gratis) abonneren op een wekelijks nieuwsbrief met de laatste artikelen. In dit abonnee-tal zit een stijgende lijn. Eind februari 2019 ontvingen ruim 2150 mensen deze e-nieuwsbrief. Ter vergelijking: de nieuwsbrief van het Turkije Instituut had na circa drie jaar circa 1500 abonnees.

g) Publieksbijeenkomsten.

RaamopRusland heeft de afgelopen tweeënhalve jaar zelfstandig een drietal publieksbijeenkomsten met buitenlandse experts georganiseerd.

De eerste was met de Russische socioloog Aleksej Levinson (van het Levada Centrum, het meest onafhankelijke instituut voor onderzoek naar de publieke opinie in Rusland) en de Britse veiligheidsexpert Mark Galeotti (Praag en Londen) in De Balie in Amsterdam.

De laatste twee publieksbijeenkomsten waren met de Russische bestseller-auteur Boris Aksenov (filoloog/historicus) en met de Russische journalist Andrej Soldatov (auteur van twee boeken over de FSB) en de Britse onderzoeker Eliot Higgins (Bellingcat) in De Rode Hoed in Amsterdam. Alle avonden waren met ongeveer 200, 450 en 450 bezoekers uitverkocht.

De publieksbijeenkomsten met Akoenin en Soldatov/Higgins werden georganiseerd in het kader van onze in 2017 begonnen jaarlijkse Oktober Lezing, die mede dankzij De Rode Hoed gecontinueerd kan worden. Historica/journalist Kysia Hekster modereerde beide avonden het publieksdebat.

Vlnr. Eliot Higgins, Andrei Soldatov en Kysia Hekster

Samen met Instituut Clingendael en het Nederlands Genootschap Internationale Zaken organiseerden we in voorjaar 2018 in Den Haag een bijeenkomst met Dmitri Trenin, directeur van Carnegie Center Moscow, als hoofdspreker. Kadri Liik (European Council on Foreign Relations), Bob Deen (OVSE Hoge Commissaris voor Nationale Minderheden) en Tony van der Togt (Clingendael) traden op als co-referenten.

h) Activiteiten medewerkers extern.

Medewerkers van RaamopRusland leveren regelmatig bijdragen aan programma's van audiovisuele massamedia alsmede aan papieren en online media. Het gaat daarbij om onder meer Nieuwsuur (rtv), EénVandaag (rtv), Buitenhof (rtv), Met het Oog op Morgen (rtv), Bureau Buitenland (rtv), Argos (rtv), Nieuwswewekeind (rtv), OVT (rtv), BNR Nieuwsradio (rtv), DitsdeDag (rtv), NRC (dagblad), Trouw (dagblad), De Volkskrant (dagblad), De Groene Amsterdammer (weekblad) en De Morgen (dagblad). Daarnaast worden medewerkers van RaamopRusland regelmatig gevraagd voor lezingen, gastlessen en colleges voor scholen, universiteiten, lees- en studieclubs, debatcentra, filmvoorstellingen of reisgezelschappen. Denk aan bijeenkomsten van sociëteiten en discussiegroepen, Hovo-cursussen, studiereizen en andere presentaties of aan hulp bij werkstukken van middelbare scholieren. In de veertien maanden van de verslagperiode 2018-2019 zag de publieke 'performance' van de driekoppige kerngroep van RaamopRusland er per saldo zo uit. Radio: ± 40. Televisie: ± 5. Kranten: ± 30. Lezingen en/of colleges: ± 30. Briefings voor ministeries of parlement: 5.

i) Nationale contacten.

Met enige regelmaat publiceren Nederlandse (massa)media artikelen van RaamopRusland. Zo hebben *NRC Handelsblad*, *Trouw* en *De Groene Amsterdammer* afgelopen verslagperiode geput uit ons materiaal. Ook de *Internationale Spectator*, uitgegeven door instituut Clingendael, heeft een enkele keer een artikel van RaamopRusland overgenomen.

j) Internationale contacten.

In 2018-2019 waren Hella Rottenberg, Hubert Smeets en Laura Starink wederom eenmaal of meermaals voor werkbezoeken in Moskou: voor eigen onderzoek en het onderhouden van contacten, maar tevens voor kennismaking met auteurs, het maken van afspraken over samenwerking en bevordering van de naamsbekendheid van RaamopRusland.

Ook buiten Rusland werken we inmiddels samen met hoogwaardige instellingen die vergelijkbare doelstellingen hebben. Raam op Rusland kan putten uit het onderzoeksmateriaal van het Poolse instituut Centre for Eastern Studies (OSW) in Warschau. We onderhouden goede contacten met het nieuwe Zentrum für Osteuropa- und internationale Studien (ZOiS) in Berlijn, dat ongeveer gelijktijdig met ons is opgericht, de Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik (DGAP), het Institute of International Relations (IIR) in Praag, en het Centrum voor Russische Studies in Leuven. Voorts hebben we afspraken voor uitwisseling van artikelen met *Carnegie Center Moscow*, de Russische nieuwsite *Republic*, de Engelstalige site *Moscow Times* en de relatief jonge tweetalige podia *Riddle* en *The Bell*. We kunnen tevens gebruik maken van de content van think tanks als *Russia in Global Affairs* en *Eurasianet*.

k) Weerklank.

In de zomer van 2017 hebben we onder onze abonnees op de Nieuwsbrief een enquête gehouden, waarin we deze lezers hebben gevraagd om hun oordeel over de website. De respons was groot. Bijna een kwart van het aantal abonnees nam de moeite om de lijst met deels open vragen te beantwoorden.

Van deze respondenten, van wie 70% zegt dat ze wekelijks de website raadplegen, was ruim driekwart (81%) ouder dan 54 jaar en 12% tussen 40 en 55 jaar. Bijna twee derde (62%) van onze lezers heeft een opleiding op WO-niveau genoten.

Meer dan een kwart (28%) gebruikt geen sociale media, ongeveer de helft heeft Facebook-account (50%) en/of LinkedIn (44%) en een derde zit ook op Twitter (31%).

Het aantal abonnees op de Nieuwsbrief is sindsdien gegroeid met 35 procent.

**Universiteit
Leiden**

4. PARTNERS.

RaamopRusland heeft in 2018 de samenwerking met sommige partners geïntensiveerd en met andere gecontinueerd. Een samenwerkingsovereenkomst met de Universiteit Leiden is de belangrijkste stap die we afgelopen jaar hebben gezet, omdat die alliantie inbedding van RaamopRusland in de kennisinfrastructuur van Nederland heeft versterkt.

a) Universiteit van Leiden.

Medio september 2018 zijn RaamopRusland en het Department of Russian and Eurasian Studies van de Universiteit Leiden een 'alliantie' aangegaan. Het woord alliantie is gekozen om de autonomie van beide partijen te benadrukken. Zie ook 2a.

b) Universiteit van Amsterdam.

De goede contacten met de Universiteit van Amsterdam, met name met prof. dr. Michail Kemper en prof. dr. Ellen Rutten van Oost-Europese Studies en Slavistiek, hebben zich voortgezet. Hubert Smeets was jurylid voor de scriptieprijs van het Nederlands Instituut in Sint-Petersburg.

c) Wilhelmina E. Jansenfonds.

Sinds eind 2018 is het Wilhelmina E. Jansenfonds onze belangrijkste partner voor de jaarlijkse Oktober Lezing. Het fonds, dat de culturele relaties tussen Nederland en Rusland wil bevorderen, heeft toegezegd de organisatie van de Oktober Lezing voor drie jaar te financieren.

d) Andere partners.

Naast de Universiteit Leiden / Russian and Eurasian Studies (zie 3) werkt RaamopRusland ook samen met andere (non-gouvernementele) instellingen. De M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting bijvoorbeeld heeft ons in 2018 financiële steun geboden.

5. ORGANISATIE.

a) Bestuur.

Het bestuur van de stichting RaamopRusland bestaat uit vijf leden: voorzitter Lo Casteleijn (Senior Visiting Research Fellow van Instituut Clingendael), secretaris Menno Hurenkamp (wetenschappelijk medewerker Universiteit van Amsterdam), penningmeester Jan-Dirk Waiboer (bedrijfskundige, voormalig partner van The Boston Consulting Group) en de leden Lily Sprangers (manager van het LeidenAsiaCentre aan de Universiteit Leiden) en Bob Deen (afdelingshoofd Oost-Europa, de Kaukasus en Centraal-Azië bij de Hoge Commissaris in zake de Nationale Minderheden der OVSE)

b) Raad van Advies.

RaamopRusland laat zich bijstaan door een Raad van Advies, die het platform helpt bij de bestuurlijke en academische verankering en het vinden van een bredere financiële basis voor de stichting.

De adviesraad bestaat uit: Nanci Adler (Directeur Holocaust- en Genocidestudies); Max Bader (Docent Universiteit Leiden); Dick Berlijn (voormalig Commandant der Strijdkrachten); Harry van den Bergh (voormalig lid van de Tweede Kamer); Nienke de Deugd (Universitair Docent Rijksuniversiteit Groningen); Lucia van Geuns (energiespecialist bij TNO); Jessica Gorter (zelfstandig documentairemaakster); Victor Halberstadt (emeritus hoogleraar economie Universiteit Leiden); Adriaan Jacobovits de Szeged (voormalig diplomaat); Michail Kemper (hoogleraar Oost-Europa Studies aan Universiteit van Amsterdam); Ben Knapen (oud-journalist, lid van de Eerste Kamer); Marcel Kurpershoek (voormalig diplomaat); Geert Mak (historicus en schrijver); Jacques Schraven (voormalig commissaris Tata Steel en ex-voorzitter VNO-NCW); Lien Verpoest (docent Slavistiek en Oost-Europakunde aan de Katholieke Universiteit Leuven).

Eind november is de adviesraad in Leiden bijeen geweest. Besloten is om de raad meer te laten functioneren als klankbord voor kennis en advies.

c) Financiële administratie.

In zijn financiële en administratieve beleid hanteert RaamopRusland de volgende uitgangspunten.

- De procuratiebevoegdheid van de coördinator is beperkt tot maximaal € 500. Voor uitgaven van meer dan € 500 is een bestuursbesluit noodzakelijk.
- Bij betalingen aan medewerkers met een zzp-overeenkomst met RaamopRusland geldt een scheiding tussen declaratie van geleverde diensten en uitvoering van de betaling ervan. Alle declaraties moeten worden goedgekeurd door voorzitter en penningmeester samen. De penningmeester draagt zorg voor de betaling.
- Bij alle andere betalingen aan derden geldt het 'vier ogenprincipe', zowel bij de controle op de aard van geleverde als de afgenomen diensten of artikelen.
- Honoraria voor artikelen en andere bijdragen geschiedt zoveel mogelijk conform vaste tarieven.
- Betalingen geschieden op basis van facturen, per email overeengekomen opdrachten of daadwerkelijk afgeronde publicaties.
- We werken niet samen met auteurs of andere dienstverleners die we niet persoonlijk kennen.
- Buitenlandse auteurs worden betaald via een overboeking naar hun eigen bankrekening, indien mogelijk na verificatie van hun persoonsgegevens, conform het risicobeleid van Triodos Bank.
- Betalingen via derden-rekeningen zijn niet toegestaan.
- RaamopRusland zal voldoen aan de nieuwe wetgeving inzake de registratie van UBO's

d) Kerngroep.

Sinds september 2018 beschikt RaamopRusland over eigen werkruimte bij de opleiding Russian and Eurasian Studies van de Universiteit Leiden aan het P.N. van Eyckhof 2 te Leiden.

○ Dagelijkse gang van zaken.

De dagelijkse werkzaamheden worden verricht door de initiatiefnemers. Rottenberg en Starink (beiden journalisten en slavisten) zijn primair verantwoordelijk voor de (eind)redactie van de website. Smeets (historicus en journalist) is eindverantwoordelijk voor alle werkzaamheden van de stichting. De kerngroep is in september 2018 versterkt met Wabke Waaijer (slaviste), die in Moskou woont en zowel research als eindredactie voor jaar rekening neemt.

○ Projecten.

Het meerjarenproject ter verkenning van de civil society in Rusland wordt gecoördineerd door Menno Hurenkamp (politicaloloog), tevens secretaris van het bestuur.

- *Arbeidsvoorwaarden.*

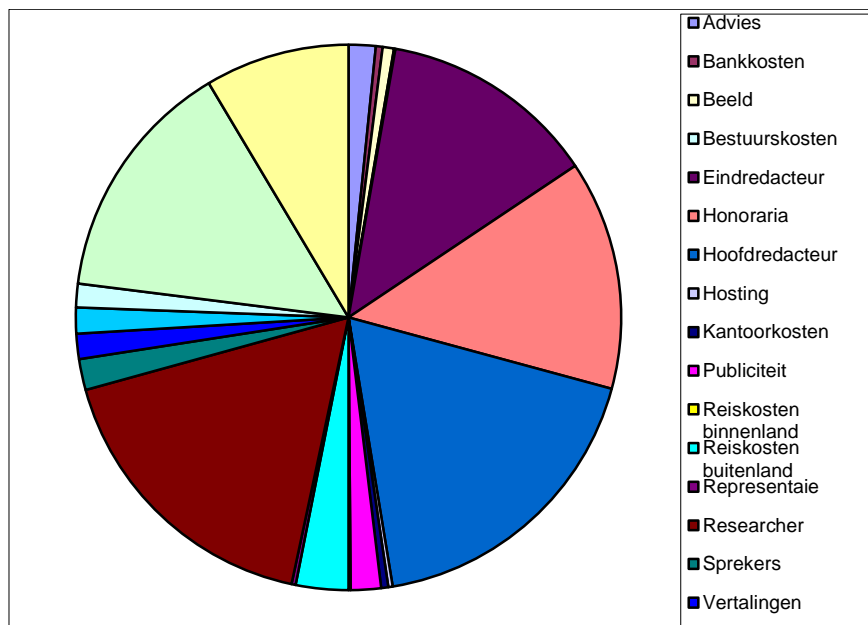
De medewerkers uit de kerngroep doen hun werk als zzp'er. Ze hebben daartoe, conform een modelcontract van de Belastingdienst, een 'overeenkomst van opdracht' met de stichting gesloten. Ze rekenen een bescheiden uurtarief en factureren momenteel van 8 tot maximaal 16 uur per week.

- *Stagiaires.*

Nu RaamopRusland een eigen kantoor heeft, heeft het ook de ruimte om stagiaires te laten werken en te begeleiden. Sinds januari 2019 is de kerngroep versterkt door Chris Colijn, masterstudent Russian and Eurasian Studies in Leiden.

- *Medewerkers en volontairs.*

Regelmatig melden zich vrijwilligers aan. Ook voor hen hebben we nu dankzij Universiteit Leiden meer mogelijkheden beschikbaar. Sinds begin 2019 werkt Sjoerd Blankevoort, alumnus van de opleiding Russian and Eurasian Studies in Leiden, aan de verbetering van de vindbaarheid van de site voor potentiële gebruikers. De studenten Anna Mamedova en Maria Fomenko buigen zich over de vormgeving en toegankelijkheid van de Russisch- en Engelstalige pagina's op de site.

6. FINANCIËEL RESULTAAT 2018.

a) Financiële basis.

De uitgaven van RaamopRusland werden tot nu toe gedekt door de volgende partners en donateurs.

- Ministerie van Buitenlandse Zaken: een startsubsidie van drie jaar die tot de einddatum in 2019 zou kunnen oplopen tot in totaal € 294.000. Aan het eind van de verslagperiode begin maart 2019 had het departement € 257.350 uitgekeerd. De resterende € 36.650, inclusief een bedrag van € 21.000 dat speciaal bestemd is voor het opzetten van een eigen onderzoekagenda, volgt naar verwachting na goedkeuring van de slotrapportage en financiële verantwoording.
- Voormalige Stichting Rusland Bulletin: een tweevoudige gift van in totaal € 212.500.
- Universiteit Leiden / Russian and Eurasian Studies: fysieke werkruimte, communicatiemiddelen en andere faciliteiten, die per saldo zijn te kapitaliseren tot circa € 20.000.

- Wilhelmina E. Jansenfond: een projectsubsidie van € 5.000 voor de Oktober Lezing met uitzicht op een nieuwe projectsubsidie van maximaal € 16.000. Eerder steunde het Wilhelmina E. Jansenfonds onze geschiedenisite met een eenmalig bedrag van € 5000.
- De Gravin van Bylandstichting: financiële donatie van € 1.000.
- Donateurs: giften van € 10 à € 150 die per saldo optelden tot € 6843 ultimo februari 2019.

b) Resultaat 2018.

RaamopRusland heeft in 2018 iets meer dan € 100.000 uitgegeven. De inkomsten bedroegen afgelopen jaar ruim € 92.000. De stichting heeft daarom € 8.000 van haar reserves, afkomstig uit de eerste gift van het Rusland Bulletin, moeten inzetten.

Het grootste deel van de uitgaven is bestemd geweest voor de redactie van en artikelen voor de website: te weten respectievelijk twee derde en bijna een vijfde van de middelen. De rest is besteed aan publieksbijeenkomsten en kantoorkosten.

c) Financiële perspectieven.

RaamopRusland onderzoekt de mogelijkheden om de samenwerking met de overheid voort te zetten. In het kader van dit meerjarenplan hebben we een paar speciale projecten in de steigers gezet rond brede thema's als de voortschrijdende politisering van de geschiedschrijving, een mogelijke militarisering van de samenleving en de positie van minderheidsgroepen in een meerderheidsdemocratie en de ontwikkeling van de beeldvorming over en weer.

Dit meerjarenproject van RaamopRusland vergt bijna een verdubbeling van het tot nu beschikbare budget. We hopen een deel van deze middelen te kunnen verwerven dankzij speciale projecten en opdrachten voor de rijksoverheid. Zie ook 2b. Een ander deel moet komen van speciale fondsen en donateurs. Stapsgewijs wenden we bovendien de financiële ruimte, die we dankzij de gift van het Rusland Bulletin hebben, aan voor de verwezenlijking van onze doelstellingen.

Op grond van een meerjarenraming zullen we, bij onverkorte uitvoering van het langere termijnplan, vooralsnog kampen met een fors exploitatietekort. Denkbaar is ook dat we onze ambities zullen moeten temperen.

7. TOT SLOT.

Rusland bevindt zich in de vierde ambtstermijn van president Poetin, waarin de spanning tussen enerzijds een voortdurende stagnatie bij de overheid en anderzijds een toenemende dynamiek in de burgersamenleving, in een nieuwe transitiefase. Niet alleen Rusland krijgt daarmee te maken. Ook Europa en Nederland zullen zich moeten voorbereiden op dat spanningsveld.

Wij hebben het vertrouwen dat wij een bijdrage kunnen blijven leveren aan een meer pro-actieve omgang met Rusland komende vijf jaar.

Bestuur en medewerkers van RaamopRusland
Amsterdam/Leiden, 1 april 2019.

